

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijai

2021-03-19 Nr. S-40

DĖL NEPAKANKAMO ETNINĖS KULTŪROS FINANSAVIMO KULTŪROS RĖMIMO FONDO LĖŠOMIS

Etninės kultūros globos taryba (toliau – EKG) jau daugelį metų kelia klausimą, kad etninei kultūrai vis mažinamas finansavimas Kultūros rėmimo fondo (toliau – KRF) lėšomis, kurias skirsto Lietuvos kultūros taryba (toliau – LKT). Lietuvos Respublikos kultūros ministro valdymo sričių 2021–2023 metų strateginio veiklos plano (toliau – KM SVP) projekte įgyvendinant 01-09 programą „Kultūros rėmimo fondas“ planuojama finansuojamai programai „Etninė kultūra ir nematerialus kultūros paveldas“ (toliau – EK programa) vėl palikti kasmetinę tą pačią nuo 2020 metų itin sumažintą sumą – tik 350 tūkst. Eur (žr. KM SVP 2.3. lentelę „2021–2023 m. programos 01-09 tikslai, uždaviniai, priemonės ir asignavimai“). Esame įsitikinę, kad būtina EK programai nuosekliai didinti finansavimą, kadangi tai yra vienintelė tikslinė šios srities programa, kuriai teikiamus projektus vertina šios srities ekspertai. Siūlome numatyti nuoseklų EK programos lėšų augimą: 2022 m. skirti bent 450 tūkst. Eur, o 2023 m. – 600 tūkst. Eur. Šį savo siūlymą grindžiame KRF lėšų skirstymo analize, kurią toliau trumpai pateikiame:

1. Etninės kultūros sričiai (nuo 2019 m. – programai) 2015–2020 m. laikotarpiu skiriama kvota sumažėjo net 60 proc.: nuo 583 tūkst. Eur 2015 m. iki 350 tūkst. Eur 2020 m. Tačiau tuo pačiu laikotarpiu kitoms sritims lėšų kvota tik augo: ypač tarpdisciplininiam menui (išaugo daugiau kaip šešis kartus), fotografijai (padvigubėjo), taip pat ženkliai lėšos padidėjo šokio (76 proc.), cirko (66 proc.), dizaino (63 proc.) ir kitoms sritims (žr. 1 priedą).

2. Kaip minėta, etninė kultūra 2019 m. buvo perkelta iš kultūros ir meno sričių sąrašo į programų sąrašą, tačiau tenka konstatuoti, kad EK programai lėšos vis mažinamos (sumažėjo 19 proc.), nors per ją finansuojamos ne tik etnokultūrinės, bet ir nematerialaus kultūros paveldo veiklos (fiksavimo, skaitmeninimo ir kitos). Kita vertus, tuo pačiu 2018–2020 m. laikotarpiu kitų programų finansavimas padidėjo – labiausiai išaugo (net 84,6 proc.) programos „Lietuvos kultūros organizacijų dalyvavimas ES programoje „Kūrybiška Europa 2014–2020“ kvota (išsamiau apie programų finansavimo kaitą 2018–2020 m. žr. 2 priede).

3. Etninės kultūros projektams itin maža dalis atiteko 2020 m. per LKT skirstant 10 mln. Eur kultūrai pagal Vyriausybės Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (Covid-19) plitimo sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planą (tų lėšų neįtraukėme į 1 ir 2 prieduose pateiktas lenteles). Šiame skirstyme (2020 m. III finansavimo etapas) Etninė kultūra gavo tik 2,21 proc. lėšų (vos 221 tūkst. Eur), o didžiausia dalis teko Tarpsritinių projektų sričiai – net 21 proc. visų etapo lėšų (virš 2 mln. Eur). Ženkliai skiriasi ir šiame konkurse tekusi vidutinė suma vienam projektui: pati mažiausia būtent Etninės kultūros srityje – tik po 8 845 Eur, kai Tarpsritinių projektų srityje vidutiniškai projektui skirta po 19 187 Eur, o Tarpdisciplininio meno srityje – net po 28 391 Eur (išsamiau žr. 3 priedą).

4. Etninės kultūros finansavimo mažinimas ypač ryškus per pastaruosius dvejus metus. Atskirų sričių (ar sritims skirtų programų) finansavimo 2019 m. ir 2020 m. palyginimas (apimant

minėtą III etapą) rodo, kad didžiausiais lėšų augimo procentais pasižymi tarpsritinių projektų, cirko ir tarpdisciplininio meno sritys, o mažiausiais – etninės kultūros ir atminties institucijų sričių programos (žr. 4 priedą). Atkreipiame dėmesį, kad LKT finansuojamų projektų dokumentuose ir konkursų kvietimuose bei kituose teisės aktuose nėra apibrėžta, kas yra *tarpdisciplininis menas*, taip pat neaišku, kokiomis kompetencijomis turi pasižymėti Tarpdisciplininio meno ir Tarpsritinių projektų srities projektų vertintojai, todėl susidaro įspūdis, kad šių sričių projektų vertinimas sudaro palankias galimybes korupcinių sprendimų priėmimui.

Negana to, tarpdiscipliniškumas bei tarpsritiškumas nepagrįstai įtraukiamas ir į etninės kultūros projektų vertinimą: paskelbus 2021 m. finansavimo KRF lėšomis gaires paaiškėjo, kad „Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo“ programoje atsirado naujas veiklos vertinimo prioritetas, už kurį skiriama net iki 10 balų – *Projektams, skatinantiems etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo įsiliejimą į kitus kultūros sektorius ir (ar) inovacijas*. Pabrėžiame, kad tiek šis prioritetas, tiek visos 2021 m. finansavimo KRF lėšomis gairės (toliau – Gairės 2021 m.) buvo patvirtintos nuslepiančios nuo kultūrinės visuomenės, neaptarus su ja Gairių 2021 m. projekto, kaip būdavo ankstesniais metais.

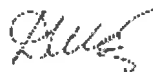
5. Atkreiptinas dėmesys, kad atskiroms kultūros sritims tenka tik maža skirstomų KRF lėšų dalis (apie 29 proc.), o didžioji dalis tenka su sritimis nesiejamoms programoms (net 67 proc.), tarp jų ir regionams skirtai „Tolygios raidos programai“ (sudarančiai 15 proc. visų KRF lėšų). Palyginimui, Estijos KRF visiškai nefinansuoja programų (už jas atsakinga Kultūros ministerija), tačiau net 75 proc. lėšų skiria atskiroms sritims, o likusią dalį (25 proc.) – regionams (žr. Estijos ir Lietuvos KRF skirstymo proporcijų palyginimą 5 priede). Beje, Estijoje tie patys pareiškėjai gali teikti projektus tiek į sričių, tiek į regionų fondus, kai Lietuvoje regionų atstovai negali teikti projektų į daugumą programų, tarp jų ir į EK programą – nors ji regionams labai aktuali, nes yra vienintelė, kurios projektus vertina būtent šios srities ekspertai.

Esame įsitikinę, kad etninės kultūros diskriminavimas skirstant KRF lėšas kyla iš ydingo KRF skirstymo modelio: visi sprendimai priimami LKT, kuri sudaryta nesivadovaujant atskirų kultūros ir meno sričių atstovavimo principu, sritys neturi pastovios kvotos bei proporcingo jų suderinimo, projektus vertina viešųjų pirkimų būdu LKT atrinkti ekspertai, neaptardami visos sričiai pateiktų projektų visumos ir nepriimdami bendrų sprendimų (kaip yra Estijoje), o jų vertinimus neretai dar koreguoja LKT nariai. Ypač sunku apibrėžti minėtų programų, kurioms skiriama didžiausia KRF lėšų dalis, vertintojų kompetenciją, kaip ir tarpdisciplininio meno ar tarpsritinių projektų vertinimo atveju. Todėl siūlome iš esmės persvarstyti KRF lėšų skirstymo modelį, numatant jame deramą vietą etninei kultūrai.

PRIDEDAMA:

- 1 priedas. 2015–2020 m. LKT skirtos lėšos kultūros ir meno sričių projektams, 1 lapas;
- 2 priedas. Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamos programos 2018–2021 m., 6 lapai;
- 3 priedas. LKT 2020 m. III finansavimo etapo (skirto Covid-19 sukeltų pasekmių mažinimui) paskirstymas, 1 lapas;
- 4 priedas. 2019 m. ir 2020 m. LKT skirtų lėšų pagal sritis ir programas palyginimas, 1 lapas;
- 5 priedas. Estijos ir Lietuvos Kultūros rėmimo fondų skirstymo proporcijos, 1 lapas.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė